

תצפיות בדישון אשלגני בתירס לירק

סיכום ל-1963 — 1965

כלומר: גם הגידול שיבוא אחרי-כן ייהנה מהדישון האשלגני, שניתן לתירס. להלן שיעור האשלגן הזמין, בקאלוריות למול:

המקום	חלקת היקש	חלקה מדושנת
כפר-מרדכי	—3660	—3410
קדרון	—4140	—3590
כפר-ויתקין	—3840	—3740
עזריה	—3810	—3580

בעת השקילה שנערכה, נלקחו בכל חלקה מדגמים אחדים (4—6) בשטח כולל של 25—30 מ"ר, כדי לקבל ממוצע של כל החלקה, האשכולים והקנים נשקלו בנפרד, ונערכו ספירות צמחים להשוואת העומד. הסיכומים מובאים בטבלה 2.

בניתוח סאטטיסטי שנערך לקביעת המובהקות, כשכל חלקה מהווה חזרה (בלוק), נמצא כי תוספת יבול הירק היתה מובהקת מאוד (1%), כשההפרש המובהק המינימלי הוא 262.3 ק"ג, ותוספת יבול האשכולים היתה מובהקת ביותר (0.1%), כשההפרש המובהק המינימלי הוא 106.9 ק"ג.

יש חשיבות בעובדה, שהפרשים אלו בין הטיפול להיקש נתקבלו אף על פי שההפרשים בין החלקות השונות היו גדולים ביותר (ההפרש בין הבלוקים היה מובהק ביותר מבחינה סטטיסטית, 0.1%); דבר המראה על תועלתו של הדישון האשלגני בעת מחסור בו בקרקע, הן בתנאי יבול רב והן בתנאי יבול מועט. נוכח העובדה — שחלקות רבות שבהן מגדלים תירס לירק (ראה טבלה להלן) הן בעלות זמינות מועטה של אשלגן, יש חשיבות רבה בכך שכל חקלאי יבדוק בשדהו, באמצעות שירותי השדה, את זמינות האשלגן בקרקע ואת תגובת התירס לדישון. הרי תוצאות בדיקות קרקע לאשלגן זמין, מחלקות תירס שונות (קאלוריות למול):

גבעת-כח	—3860
"	—3760
גני יוחנן	—3780
"	—3350
היוגב	—3840
יציץ	—3680
כפר ויתקין	—3940
"	—3740
כפר-טרומן	—3680
"	—3920
כפר-יהושע	—3420
נהריה	—4010

במסגרת עבודת המחקר הנעשית בבדיקת יעילות הדישון האשלגני בתירס לירק, נעשו בשלוש השנים האחרונות תצפיות במשקים שונים. סדרת התצפיות נעשתה תוך שיתוף עם המדריכים האזוריים של מינהל ההדרכה (מדריכי השקיה ודישון או שלחין), תוך התייעצות עם מר י. שלומי, ראש המחלקה לתירס-מכלוא בנוה-יער, ובהדרכתו.

מטרת התצפיות היתה לבדוק, אם הדישון האשלגני מוסיף ליבול הירק לא רק בתנאים של תחנת מחקר, אלא גם בתנאים שונים של גידול, מבחינת תנאי קרקע וטיפול.

נבחרו חלקות מיועדות לגידול תירס לירק, במושבים שונים, ונלקחו מהן בדיקות קרקע לקביעת שיעור האשלגן הזמין בהן (לפי שיטת "וודרוף") ותכונות נוספות. כל חלקה דושנה בכמות אחידה של חנקן וזרחן, בהתאם לנהגים של אותו חקלאי. המחצית מכל חלקה דושנה בכמות של 60 ק"ג אשלגן כלורי לדונם, והדשן הוצנע בחרישה או בדיסק עמוק.

להלן נתוני בדיקות הקרקע של החלקות שנשקלו.

טבלה 1. אשלגן זמין, גיר כללי והגבה בחלקות שיבולן נשקל.

המקום	אשלגן זמין בקאלוריות למול	% גיר כללי	pH
קדרון	—4140	8.5	7.8
ניר-ישראל	—3685	16.1	7.8
כפר-מרדכי	—3410	0.5	7.5
"	—3410	0.5	7.5
קדרון	—4140	8.5	7.8
גבעת-כח	—3920	5.4	7.9
"	—3960	3.1	7.8
כפר-ויתקין	—3840	26.5	7.7
עזריה	—3810	11.4	7.6
"	—3810	11.4	7.6

במשך תקופת הגידול נערכו ביקורים בחלקות, כדי לעקוב אחר התפתחותן ולהדריך את החקלאי בהשקיה ובמקרים מסוימים בדישון-ראש חנקני. חלקות רבות נפסלו לשקילה ולהעלאת מסקנות, ונשקלו רק יבולי אותן חלקות שהראו התפתחות אחידה ועומד תקין.

בבדיקות קרקע שנעשו בחלק מהחלקות המדושנות בגמר הגידול נמצא, כי גם לאחר הגידול היה מצב האשלגן הזמין טוב יותר מאשר בחלקות ההיקש;

ט ב ל ה 2. יבול ירק כללי, אשכולים לחור וקנים לחור, בחלקות השונות

יבול ירק כללי ק"ג לדונם		יבול אשכולים ק"ג לדונם		יבול ירק כללי ק"ג לדונם		המקום (והשנה)
היקש	מדושן	היקש	מדושן	היקש	מדושן	
3970	3590	710	479	4680	4069	קדרון (63)
3725	3225	1313	970	5038	4195	ניר-ישראל (63)
5435	4656	2155	2044	7590	6700	כפר-מרדכי (64)
5423	4908	2267	2222	7690	7130	" (64)
6727	6049	2043	1871	8770	7920	קדרון (64)
5674	5075	1551	1381	7225	6456	גבעת-כח (65)
4607	4033	688	507	5295	4540	" (65)
5103	4733	1638	1427	6747	6160	כפר-ויחקיין (65)
4590	4200	1523	1437	6113	5637	עזריה (65)
4559	4123	1517	1503	6076	5626	" (65)
4981.9	4459.2	1540.5	1384.1	6522.4	5843.3	ממוצע
111.7	100	111.1	100	111.6	100	באחוזים

—3420

דביר

—4040

נוה-יער

—2780

תפרח

—3720

"

—2890

"

(—3200) —3610

נחלים

הבעת תודה

—3520

עמיר

יבואו על התודה החקלאים והמדריכים ששיתפו

—4000

רשות החולה

עמנו פעולה וסייעו לנו בתצפית.

—3590

בית-שקמה

—3310

באר-טוביה

—3920

"

—3270

"

מאיר בזלת

מפעלי ים המלח בע"מ

סלה פיגנבאום

מכון וולקני לחקר החקלאות

צבי ספרן

לשכת לכיש

שמואל אבן,

לשכת רעננה

ח. קורין, נחמן קרוא,

שירות שדה שורק

שה"מ, משרד החקלאות